

Коқун Олег Матвійович, доктор психологічних наук, професор, заступник директора з науково-інноваційної роботи Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1793-8540>

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ В БОЙОВИХ УМОВАХ: ОЦІНКА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Психологічну стійкість відносять до одного з найважливіших чинників успішного виконання військовослужбовцями бойових завдань. Цю властивість, згідно до сучасних уявлень, найчастіше розуміють як *здатність людини до успішної адаптації до різного роду лих, травм, трагічних ситуацій, загроз та інших значних джерел стресу, за умови збереження індивідуальної продуктивності та психологічного благополуччя.*

Об'єктивним показником високого рівня психологічної стійкості військовослужбовців в бойових умовах є ефективність виконання ними бойових завдань протягом усього періоду ведення бойових дій: активне та високоякісне виконання бойових завдань, без грубих помилок та правопорушень. Суб'єктивні показники психологічної стійкості військовослужбовців включають психологічні та фізіологічні, кожному з яких властиві певні зовнішні ознаки.

Психологічними показниками є:

- збереження позитивного, оптимістичного настрою та бойового збудження;
- відсутність розгубленості, пригніченості, апатії, негативних емоцій;
- збереження самовладання, витримки, функцій мислення, уваги, пам'яті тощо;
- свідоме самостійне придушення проявів психологічної нестійкості, що виникають у ході бойової діяльності.

Фізіологічні показники:

- збереження гарного самопочуття та активності;
- збереження гарної координації та ефективності рухів;
- відсутність вираженої напруженості м'язів та тремору кінцівок.

У забезпеченні психологічної стійкості військовослужбовців можна виділити три основні складові, що розкрито нижче.

Професійно-діяльнісне забезпечення:

- зміцнення знань щодо ефективної та безпечної експлуатації особистої зброї та спорядження;
- зміцнення та розширення навичок ведення бою в різних умовах;
- урахування індивідуально-психологічних особливостей, кваліфікації та досвіду військовослужбовців при розподілі бойових завдань;
- забезпечення управління ступенем психічного навантаження на кожного військовослужбовця відповідно до його військової професії та індивідуально-психологічних особливостей;
- постійне відпрацювання злагодженості бойової діяльності військовослужбовців в розрахунках та підрозділах;

- набуття військовослужбовцями навичок адекватної самооцінки результатів своєї діяльності;
- підтримка високого рівня фізичної тренуваності та витривалості;
- забезпечення об'єктивного оцінювання безпосереднім командуванням результатів бойової діяльності кожного військовослужбовця та підрозділу у цілому;
- попередження спрощення та перестрашування у підготовці та веденні бойових дій.

Соціально-психологічне забезпечення:

- забезпечення регулярного та вичерпного інформування особового складу про умови та особливості майбутніх бойових дій;
- підвищення згуртованості військових розрахунків та підрозділів;
- забезпечення підбору, розстановки та комплектування розрахунків та відділень з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців;
- забезпечення психологічної та функціональної сумісності розрахунків, екіпажів та відділень;
- підвищення культури військово-професійної взаємодії військовослужбовців у підрозділах;
- розрахунком та відділенням з боку його командира;
- створення та підтримка товариських, професійних та ділових відносин у підрозділах;
- підтримка ситуативно-необхідного стилю керівництва екіпажем,
- профілактика негативних соціально-психологічних явищ та процесів у підрозділах.

Індивідуально-психологічне забезпечення:

- вивчення та врахування особистісних особливостей кожного військовослужбовця;
- сприяння формуванню у військовослужбовців особистої відповідальності та дисциплінованості, сміливості та рішучості, холонокровності та розумної ініціативи тощо;
- постійне підтримання досягнутого рівня військово-професійної натренованості;
- забезпечення військово-професійної, спеціальної та психологічної підготовки до кожного бою;
- планомірне введення військовослужбовців-новачків у бойову діяльність з поступовим збільшенням складності бойових завдань;
- забезпечення збереження психічного та фізичного здоров'я військовослужбовців шляхом використання методів психічної саморегуляції та корекції психічних станів.